

Socialskyddsguiden

Dina rättigheter när du är sjuk eller har en funktionsnedsättning

---

Innehåll:

Innehåll:	1
Socialskyddsguide för Åland 2024	4
1. Funktionsrätt Åland r.f.	4
1.1 Medlemsföreningarna	4
1.2 HandiCampen med kanslier, bibliotek och samlingsutrymmen.....	6
2. Social och- och hälsovårdens organisation på Åland	7
2.1 Åländsk lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet inom vården	7
2.2 Landskapets och kommunernas myndigheter	7
2.2 Rikslagstiftning och statliga myndigheter på Åland	8
3. Service och stöd vid funktionsnedsättning	8
3.1 Färdtjänst och stöd för rörligheten	9
3.2 Ändringsarbeten i bostaden	9
3.3 Redskap, maskiner och anordningar för de dagliga sysslorna	9
3.4 Bidrag för att skaffa bil	9
3.5 Ekonomiskt stöd för extra kostnader	10
3.6 Tolkjänst för personer med funktionsnedsättning	10
3.6 Boendestöd	10
4. Psykosocialt stöd, information och annan vård ordnad av ÅHS	10
4.1 Näringsterapi/dietist	10
4.2 Hemsjukvård.....	11
4.3 Socialkuratorerna vid ÅHS.....	11
5. Tandvård	11
5.1 FPA-ersättning för privat tandvård.....	11
5.2 Tandvård via ÅHS.....	12
6. Sjukdomskostnader	12
6.1 Patientavgifter	12
6.2 Ersättning för läkemedelskostnader	13
6.3 Kontaktuppgifter till Folkpensionsanstalten, FPA	13
7. Resekostnader	13
6.1 På Åland.....	13
6.2 På fastlandet.....	14
6.3 Ersättning för övernattnig	14
6.4 Reseersättning för följeslagares resekostnader	14
6.5 Följeslagare.....	15
6.6 Sjukresor med flyg till Åbo.....	15

6.7 Boende i Åbo för cancerpatienter	15
6.8 Boende i Helsingfors eller Uppsala.....	16
7. När ett barn blir sjukt eller behöver hjälp	16
7.1 Barn och ungdomsmottagningen	16
7.2 Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen (BUP).....	16
7.3 Möjligheter till frånvaro från arbete för föräldern.....	16
8. Rehabilitering	17
8.1 Rehabilitering för vuxna	17
8.2 Habilitering	17
8.3 Medicinsk rehabilitering, hälsovården	18
8.4 Sjukdagpenning vid arbetsoförmåga.....	18
8.5 Rehabiliteringsstöd eller sjukpension	18
8.6 Krävande medicinsk rehabilitering från FPA	19
8.7 Rehabiliterande psykoterapi från FPA.....	19
8.8 Medicinsk rehabilitering, försäkringsbolag	19
8.9 AMS rehabiliteringsservice.....	19
8.10 Rehabiliteringspenning, FPA.....	19
9. Hjälpmedel.....	20
9.1 Proteser, ortoser och ortopediska skor.....	20
9.2 Bröstproteser.....	20
9.3 Bh och baddräkter för bröstcanceropererade	21
9.4 Pucker	21
9.5 Sjukvårdsmaterial	21
10. Beskattning	21
10.1 Invalidavdrag	21
10.2 Avdrag för sjukdomskostnader	22
10.3 Bilskatteåterbäring på grund av kroppsskada.....	22
10.4 Befrielse från fordonsskattens grundskatt på basis av funktionsnedsättning.....	22
11. Övrig stödsservice	23
11.1 Hemservice/hemtjänst	23
11.2 Stöd för närståendevård	23
11.4 Utkomststöd via KST.....	23
11.5 Specialomsorg	24
11.6 Parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning	24
11.7 Garantipension	24
11.8 Handikapp- och vårdbidrag	24
11.9 Specialvårdspenning.....	25

11.10 Bostadsbidrag	25
11.11 Postutdelning till bostaden	25
12. Dödsfall/efterlevande	26
12.1. Efterlevandepension	26
12.2 Sjuk- eller livförsäkring	26
13. Om du har lidit skada eller är missnöjd	27
13.1 Patientförsäkring	27
13.2 Läkemedelsskadeförsäkring	27
13.3 Patientens ställning och rättigheter	27
13.4 Klientens ställning och rättigheter	27
14. Rättshjälp samt intressebevakning	28
14.1 Rättshjälp	28
14.2 Intressebevakning	28
15. Ekonomirådgivning	29
15.1 Folkhälsans ekonomirådgivning	29
15.2 Ekonomi och skuldrådgivning vid rättshjälpsbyrå	29
16. Viktiga adresser och telefonnummer	30
Kommunernas kanslier	32
Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS	35
Kommunernas socialtjänst k.f.	37

Socialskyddsguide för Åland 2024

Tanken med den här guiden är att presentera en kort och enkel sammanfattning av den service som samhället erbjuder personer med sjukdom eller funktionsnedsättning på Åland.

I socialskyddsguiden finns information om olika myndigheter och andra organisationer som erbjuder hjälp av olika slag samt kontaktuppgifter. Vi har även inkluderat ett nytt allmänt kapitel om social- och hälsovårdens organisation på Åland. Det inkluderar information om ansvarsfördelningen mellan Ålands lagting och Finlands riksdag inom social- och hälsovården, det vill säga vilken lagstiftning som gäller på Åland. I samband med de olika stödformerna anges närmare vilken myndighet som sköter ärendena.

Vi reserverar oss för eventuella felaktigheter och förändringar och hänvisar till respektive myndighet eller organisation för närmare information.

Socialskyddsguiden är sammanställd av Funktionsrätt Åland i samarbete med Ålands Cancerförening.

Guiden kan laddas ner i PDF-format på förbundets hemsida www.handicampen.ax

Mariehamn, 25 april 2024

1. Funktionsrätt Åland r.f.

Ålands handikappförbund bytte under 2023 namn till Funktionsrätt Åland. Funktionsrätt Åland är ett förbund som samlar 11 medlemsföreningar, samt fungerar som en intresseorganisation som bevakar rättigheter i enlighet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Förbundets tidning Bulletinen som ges ut två gånger per år. Tidningen delas ut till alla hushåll på Åland och kan läsas på förbundets hemsida.

Funktionsrätt Åland finns även på Facebook, Instagram och Youtube.

Funktionsrätt Åland r.f.

Skarpansvägen 30, AX-22100 Mariehamn

Tel. 018-22 360, info@handicampen.ax

Måndag – torsdag 9–15, fredag 9–13

www.handicampen.ax

1.1 Medlemsföreningarna

Funktionsrätt Åland har 11 medlemsföreningar. Förbundet och sju av föreningarna har personal på HandiCampen på Skarpansvägen 30 i Mariehamn. Ålands Synskadade har det egna verksamhetscentret Ankaret med personal på Johannebovägen 7 i norra Mariehamn.

Post till övriga föreningar adresseras till samma adress som förbundet.

Föreningarna erbjuder gemenskap, information och tjänster inom sina verksamhetsområden. Som medlem får du kontakt med andra i liknande situation och tillgång till nyttig information. I flera föreningar är det vanligt att även vårdpersonal och anhöriga är medlemmar. Vissa evenemang och annan verksamhet är öppen för icke-medlemmar.

För föreningarna som har personal på HandiCampen och Ankaret anges öppettider då man kan besöka eller ringa till föreningen.

Demensföreningen på Åland r.f.

Tel. 0457 548 3818, info@demens.ax

Måndag-torsdag 9–15

www.handicampen.ax/demensforeningen/

Diabetesföreningen på Åland r.f.

Tel. 018-22 360, info@diabetes.ax

www.handicampen.ax/diabetesforeningen

DUV på Åland r.f.

Tel. 018-527 371, 018-527 372, info@duv.ax

Måndag-torsdag 9–15 och fredag 9–13

www.duv.ax

Föreningen Vårt Hjärta r.f.

(inkluderar verksamhet för andning och allergi)

Tel. 0457-345 8300, info@hjarta.ax

Måndag-onsdag 9–15

www.handicampen.ax/vart-hjarta

NPF Åland r.f.

Tel. 0400 478 884, info@npf.ax

www.npf.ax

Ålands Cancerförening r.f.

Tel. 018-22 419, 0457 530 1471, forening@cancer.ax

Måndag-torsdag 9–15

www.cancer.ax

Ålands Hörsselförening r.f.

Tel. 018-21 365, info@horsel.ax

Måndag-tisdag 9–15, onsdag 9–12,

Mottagning hörselrådgivarna: onsdagar 16.30-17.30

www.handicampen.ax/horsel

Ålands Intresseförening för psykisk hälsa – Reseda r.f.

Tel. 0400 478 884, intresseforeningenreseda@gmail.com,

www.handicampen.ax/reseda/

Ålands Neurologiska förening r.f.

Tel. 040 156 0200, info@neurologiska.ax

Tisdag-torsdag: 9–15

www.handicampen.ax/neurologiska

Ålands Reumaförening r.f.

Tel. 0457 312 5009, info@reuma.ax

Måndag-fredag 9–15

www.handicampen.ax/reumaforeningen/

Ålands Synskadade r.f.

Verksamhetscentret Ankaret, Johannebovägen 7, Mariehamn

Tel. 0457 343 8950, kansli@syn.ax

Måndag-torsdag 10–14

www.fss.fi/distriktsforeningar/aland

1.2 HandiCampen med kanslier, bibliotek och samlingsutrymmen

Funktionsrätt Ålands kansli, HandiCampen, finns på Skarpansvägen 30 i Mariehamn. HandiCampen är ett resurscenter för personer med funktionsnedsättning och en samlingspunkt för våra medlemsföreningar.

Kansliet är öppet måndag-torsdag kl. 9–15 och fredagar 9–13. Avvikande öppettider publiceras på hemsidan handicampen.ax och på förbundets facebook-sida.

Personal

Funktionsrätt Ålands ordinarie personal består av verksamhetsledare, personligt ombud, kommunikatör, ekonomiansvarig och byråsekreterare/receptionist. Dessutom finns anställda vid de projekt förbundet driver.

På HandiCampen arbetar också följande personal vid medlemsföreningarna:

- Demensföreningen på Ålands verksamhetsledare
- DUV:s kanslipersonal
- Föreningen Vårt Hjärtas verksamhetsledare
- Ålands Reumaförenings verksamhetsledare
- Ålands Cancerförenings verksamhetsledare
- Ålands Hörsselförenings verksamhetsledare
- Ålands Neurologiska förenings verksamhetsledare

Bibliotek

I HandiCampen finns ett bibliotek som är öppet för alla. Här finns böcker, tidningar och broschyrer. Litteraturen är katalogiserad i bibliotek.ax och lånetiden är 30 dagar. Man lånar med sitt vanliga bibliotekskort.

Personligt ombud

Funktionsrätt Ålands personliga ombud erbjuder kostnadsfritt stöd och information om samhällets utbud av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning på jämlika villkor. Personligt ombud fungerar som en brygga mellan klienter och myndigheter för att hitta rätt i djungeln av stöd. Ombudet arbetar på den enskildes uppdrag fristående från myndigheter och vårdgivare.

2. Social och- och hälsovårdens organisation på Åland

Länkar till lagstiftning i texten går till Ålands landskapsregerings lagstiftningsdatabas **Ålex** och till databasen med rikslagstiftning **Finlex**.

2.1 Åländsk lagstiftnings- och förvaltningsbehörighet inom vården

Åland har egen lagstiftningsbehörighet för sjukvård och hälsovård, med vissa undantag som anges i självstyrelselagen. Inom de verksamheter där Åland har behörighet gäller landskapslagarna som antas av Ålands lagting och landskapsförordningarna som utfärdas av Ålands landskapsregering.

Landskapets och rikets lagstiftning inom social och hälsovård är till stora delar lika. Lagtinget har dels antagit egna landskapslagar i vilka huvuddelen av bestämmelserna är de samma som i motsvarande rikslag, dels så kallade blankettlagar som gör rikslagstiftning tillämplig på Åland.

Den åländska [landskapslagen \(2020:12\) om socialvård](#) är ett exempel på en åländsk lag som följer rikets socialvårdslag (FFS 1301/2014) med endast några avvikelser.

Två centrala speciallagar för personer med funktionsnedsättning är exempel på blankettlagar: [landskapslagen \(2010:50\) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp](#) och [landskapslagen \(1978:48\) om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda](#). Både rikslagarna och de åländska blankettlagarna kallas vardagligt för [handikappservicelagen](#) och [specialomsorgslagen](#). Landskapslagen är den lag som gäller och bestämmelserna i rikslagen tillämpas i enlighet med det som föreskrivs i landskapslagen.

Riksdagen har antagit en ny lag om funktionshindersservice som ska ersätta handikappservicelagen och specialomsorgslagen och som träder i kraft tidigast 1 januari 2025 i fasta Finland. Landskapsregeringen har meddelat att de kommer ta ställning till om och när motsvarande reform av funktionshinderslagstiftning ska genomföras på Åland.

Om ny landskapslagstiftning för funktionshindersservice inte trätt i kraft innan handikappservicelagen och specialomsorgslagen upphävs kan det leda till att de upphävda lagarna fortfarande ska tillämpas på Åland, trots att de inte längre gäller i övriga landet.

2.2 Landskapets och kommunernas myndigheter

Åland har egna myndigheter, som Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) och Kommunernas socialtjänst (KST). Även mer övergripande funktioner som styrningen och tillsynen handhas av egna åländska myndigheter som Ålands landskapsregerings social- och hälsovårdsavdelning, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) och Ålands ombudsmannamyndighet.

Ålands hälso- och sjukvård styrs av [Landskapslagen \(2011:114\) om hälso- och sjukvård](#).

Kommunerna har hand om äldreomsorg, barnomsorg och grundskola, men sköter övrig socialvård samt funktionservice genom Kommunernas socialtjänst.

Finland har genomgått en reform där landet delats in i 21 välfärdsområden som har hand om social- och hälsovården. Åland står helt utanför den här reformen.

2.2 Rikslagstiftning och statliga myndigheter på Åland

Riksbestämmelser som ingår i rikets lagstiftningsbehörighet gäller även på Åland. Förenklat kan man säga att privaträtten, familjerätten och rättsväsendet på Åland regleras av rikslagstiftning medan Ålands behörighet i huvudsak gäller ordnande av förvaltning och andra offentliga uppgifter.

Inom hälso- och sjukvården bestämmer rikslagstiftningen när inskränkningar kan göras i den personliga friheten inom vården (såsom medicinering eller andra åtgärder mot en persons vilja), förmyndarskap, sterilisering, avbrytande av havandeskap och konstbefruktning, rättsmedicinska undersökningar, mediciner samt behörighet att vara verksam inom hälso- och sjukvården. Barns rättsliga ställning ingår i rikets behörighet medan socialvården för barn överlag ingår i landskapets behörighet. Bekämpande av smittsamma sjukdomar styrs av rikslagstiftningen.

Försäkringsavtal hör till finsk behörighet, vilket inkluderar socialförsäkringssystemet samt förmåner som sjukförsäkring och föräldradagpenning. Övriga socialskyddsförmåner hör till landskapet.

Huvudregeln är att riksmyndigheter sköter ärenden som ingår i den rikslagstiftningen som även gäller på Åland och att landskapet och kommunerna på Åland sköter sådant som regleras i landskapslagstiftningen. Ett undantag är exempelvis att landskapsmyndigheterna ska sköta uppgifter enligt statens lagstiftning inom bekämpande av smittsamma sjukdomar. Finska staten och landskapet Åland kan även komma överens om att en riksmyndighet sköter uppgifter enligt landskapslagstiftningen eller tvärtom. Det regleras genom överenskommelseförordning och ett exempel på en sådan är: [republikens presidents förordning om skötseln i landskapet Åland av förvaltningsuppgifter som rör tolkningstjänst för handikappade personer \(FFS 145/2011\)](#). Enligt den sköter Folkpensionsanstalten tolkningstjänsten, vilket i praktiken innebär att Folkpensionsanstalten sköter tolkningstjänsten på Åland på samma sätt som i övriga landet.

Flera riksmyndigheter finns samlade i Statens ämbetshus på Åland. Dessutom är Folkpensionsanstalten (FPA) en viktig statlig myndighet för socialskyddet.

3. Service och stöd vid funktionsnedsättning

Kommunernas socialtjänst (KST) ansvarar för den kommunala sociala servicen på hela Åland, förutom barn- och äldreomsorgen som handhas direkt av kommunerna enskilt eller i samarbete med andra kommuner.

KST har en indelning i fyra verksamhetsområden för klientservicen:

- Tidigt stöd för barn och familj
- Barnskydd
- Vuxensocialarbete
- Funktionsservice

Landskapslagen om socialvård är den övergripande lagen som ska tillämpas i första hand och speciallagarna ska tillämpas om åtgärderna enligt socialvårdslagen inte är tillräckliga. Inom KST:s funktionservice handläggs ärenden inom specialomsorg (för personer med intellektuell funktionsnedsättning), handikappservice, stöd för närståendevård (under 65 år), färdtjänst och stöd för rörligheten.

Kontakta KST eller, om det handlar om frågor i anslutning till barnomsorg eller äldreomsorg, socialkansliet i din hemkommun. Telefonnummer finns i slutet av guiden.

3.1 Färdtjänst och stöd för rörligheten

KST kan enligt handikappservicelagen bevilja ersättning för färdtjänstresor med taxi för personer med svår funktionsnedsättning. Med färdtjänst menas resor som hör till det dagliga livet, det vill säga resor för arbete, studier, rekreation med mera. Färdtjänsten kan kompletteras med ledsagarservice. Färdtjänst får inte användas för resekostnader som ersätts av FPA, exempelvis läkarbesök.

Läs mer om färdtjänst här:

<https://www.kst.ax/klienter/funktionservice/fardtjanst>

KST kan även bevilja stöd för rörlighet. Service som stöder rörligheten ordnas främst för dig nedsatt funktionsförmåga på grund av ålder och som inte har rätt till transporttjänster för "gravt handikappade" enligt handikappservicelagen. Stödet ges för att du ska kunna uträtta ärenden eller genomföra annat som hör till det dagliga livet för att du ska kunna leva självständigt och upprätthålla sociala nätverk.

Läs mer om stöd för rörligheten här:

<https://www.kst.ax/klienter/funktionservice/stod-rorligheten>

Telefonnummer till Kommunernas socialtjänst finns i slutet av guiden.

3.2 Ändringsarbeten i bostaden

En person som har en grav funktionsnedsättning kan få ersättning för skäliga ändringsarbeten i sin bostad. Ändringsarbetena ska vara nödvändiga för att personen ska ha möjlighet att klara sig på egen hand. Det gäller till exempel breddning av dörrar eller anpassningar av badrum. Kontakta alltid KST:s funktionservice i förväg innan du börjar med ändringsarbeten, ifall du tänker ansöka om ersättning.

3.3 Redskap, maskiner och anordningar för de dagliga sysslorna

Ersättning kan beviljas för redskap, maskiner och anordningar som en person med funktionsnedsättning behöver för att klara de dagliga sysslorna och som inte är hjälpmedel för medicinsk rehabilitering. Exempel på sådana är:

- hushållsmaskiner
- fritidsutrustning
- stödhandtag, lyftanordningar, alarmanordningar eller andra motsvarande redskap och anordningar som blir fast installerade i bostaden
- bil

3.4 Bidrag för att skaffa bil

Personer med funktionsnedsättning kan ansöka om bidrag för att köpa bil. Bidraget beviljas av KST enligt individuell behovsprövning. Bidraget kan beviljas även en person som inte själv kan köra men som behöver bil för arbetsresor eller andra resor som hör till normal livsföring. Om man på grund av rörelsehinder måste bygga om bilen och skaffa extra utrustning till den, ersätts dessa kostnader i sin helhet.

Kontakta KST. Telefonnummer finns i slutet av guiden.

3.5 Ekonomiskt stöd för extra kostnader

En person med funktionsnedsättning kan få ersättning från KST:s funktionservice för extra kostnader för specialkost och specialnäringspreparat som används längre tid och regelbundet. Extra klädkostnader kan ersättas då funktionsnedsättningen innebär att kläderna slits snabbare än normalt eller om vanliga skor och kläder inte kan användas.

3.6 Tolkjänst för personer med funktionsnedsättning

Folkpensionsanstalten (FPA) beviljar gratis tolktjänst för personer med syn-, hörsel- eller talskada. Man kan få tolktjänst om man behöver hjälp för att arbeta, studera, sköta ärenden eller för sin fritid. Tolkningen kan också ske på distans.

Centret för tolkningsservice för personer med funktionsnedsättning, FPA

Postadress: PB 10, 00056 FPA

Telefon och sms: 020 634 4811

vatv.vastra@fpa.fi, www.fpa.fi

3.6 Boendestöd

Från KST kan man ansöka om rätt att få boendestöd via specialomsorgen. Målet med boendestöd är att stöda klienten till ett så självständigt liv som möjligt. Bland annat kan boendestödet handla om handledning i olika vardagliga sysslor som till exempel städning, myndighetskontakter och matlagning.

Boendestöd är kostnadsfritt för personer under 65, det är behovsprövat av socialarbetare/socialhandledare vid KST.

Se närmare här:

<https://www.kst.ax/klienter/specialomsorg/boendestod>

4. Psykosocialt stöd, information och annan vård ordnad av ÅHS

4.1 Näringsterapi/dietist

Inom Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) kan både barn och vuxna få individuellt anpassade kostråd av dietist om bland annat diabetes, övervikt, födoämnesallergier, intoleranser, magtarmsjukdomar, undernäring och cancer. Även ineliggande patienter på vårdavdelning kan kontakta dietist. För nya patienter behövs läkarremiss.

Näringsterapi (dietist), ÅHS

Besöksadress: Doktorsvägen 1 A, Mariehamn

Postadress: PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Tel. 018-5355

4.2 Hemsjukvård

Målet med hemsjukvården är att hjälpa dig så att du klarar dig självständigt i ditt hem. Hemsjukvården sköter bland annat omläggningar, medicindelningar, injektioner och bedömningar.

Hemsjukvården på Åland hör till Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) och är indelad i följande områden:

- Mariehamns hemsjukvård är en fristående enhet i Mariehamn
- Södra Ålands hemsjukvård (Lemland, Lumparland, Jomala, Eckerö och Hammarland)
- Skärgården (kontakta respektive hälso- och sjukvårdsmottagning)

Det är vårdpersonal eller läkare som bedömer ditt behov av hemsjukvård.

Mariehamns hemsjukvård, ÅHS

Besöksadress: Doktorsvägen 1 C, Mariehamn

Postadress: PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Telefon 018-538 455

Norra Ålands hemsjukvård

Tel. 0457 529 1123

Södra Ålands hemsjukvård

Tel. 018-5355

Materialutlämningen (hemsjukvård)

Tel. 018-538 484

4.3 Socialkuratorerna vid ÅHS

Med utgångspunkt i din livssituation hjälper socialkuratorn dig genom:

- olika former av stödsamtal
- vägledning, råd och information för vidare kontakter i frågor om sociala förmåner, sociallagstiftning, avgifter och samhällets övriga resurser och serviceformer
- hjälp med ansökningar, till exempel till FPA
- att vara en kontakt mellan olika verksamheter, både inom och utanför ÅHS

Varje avdelning och mottagning vid Ålands hälso- och sjukvård har en utsedd socialkurator.

Socialkuratorerna inom ÅHS

Besöksadress: Doktorsvägen 1 C, Mariehamn

Postadress: PB 1055, AX-22111 Mariehamn

Tel. 018-5355

5. Tandvård

5.1 FPA-ersättning för privat tandvård

FPA ersätter en del av kostnaderna för behandling av mun och tänder hos en privattandläkare samt en del av kostnaderna för laboratorie- och röntgenundersökningar som ordinerats av en tandläkare. De flesta tandläkarmottagningar ger FPA-ersättningen direkt på mottagningen och då behöver du inte göra en ansökan.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

5.2 Tandvård via ÅHS

ÅHS erbjuder tandvård för barn och ungdomar upp till 28 år samt för patientgrupper som är prioriterade av medicinska och sociala skäl. Du kan läsa mer om prioriterade grupper inom ÅHS tandvård på ÅHS hemsida.

Du kan kontakta jourtandvården vid akuta besvär. Om du inte hör till någon av de prioriterade grupperna och är 28 år eller mer ska du i första hand vända till din ordinarie privata tandläkare vid akuta besvär.

ÅHS tandvård har verksamhet i Mariehamn och i Godby.

Jourhavande tandläkare, ÅHS

Tel. 14 600

Tandvård via ÅHS

Adress: Ålandsvägen 26, AX-22100 Mariehamn

Tel: 538 524 måndag-fredag 8-14,

E-post: tandvarden@ahs.ax

www.ahs.ax

Tandvårdsmottagningen i Godby

Besöksadress: Von Knorringsvägen 1, Godby Center, AX-22410 Godby

Postadress: PB 8, AX-22411 Godby

Tel: 535 815, 535 817

6. Sjukdomskostnader

6.1 Patientavgifter

Det krävs att en person lämnar in beskattningsintyg från senast fastställda beskattning för att styrka sin rätt till högkostnadsskyddet. Intyget som behövs för att styrka rätten till det lägre högkostnadsskyddet lämnas till ÅHS ekonomiavdelning eller skickas till e-postadressen kund.ekonomi@ahs.ax

För ytterligare information om patientavgifterna inom den åländska offentliga hälso- och sjukvården hänvisas till ÅHS avgiftshandbok som finns på www.ahs.ax eller till ÅHS ekonomiavdelning.

Rätten till vård för personer bosatta utanför Åland eller sjukförsäkrade i annat land än bosättningslandet. Alla har rätt till akut och/eller nödvändig vård vid Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS.

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS

Postadress: PB 1091, AX-22111 Mariehamn

Tel. växel 018-5355, kund.ekonomi@ahs.ax, www.ahs.ax

6.2 Ersättning för läkemedelskostnader

Du får ersättning från FPA för läkemedel, kliniska näringspreparat och bassalvor som du har ordinerats med recept för behandling av din sjukdom. Du kan få ersättning endast för de preparat som läkemedelsprismyndigheten (Hila), som verkar i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet, har godkänt som ersättningsgilla. Du får vanligen ersättningen direkt vid apoteket, då de elektroniskt kontrollerat din rätt till ersättning hos FPA). Apoteken har också uppgifter om hur mycket du har betalat i självrisk.

6.3 Kontaktuppgifter till Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster på nätet

Logga in på MittFpa med nätbankskoder eller mobil-id www.fpa.fi/etjanst

Boka tid på nätet för telefonservice på Åland www.fpa.fi/boka-tid

FPA Åland

Besök: Nygatan 7, 22100 Mariehamn

Öppet: måndag – tisdag 12 – 15.30, övriga tider enbart på tidsbokning.

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Skicka din ansökan till adressen

FPA, PB 10, 00056 FPA

Här hittar du FPA:s telefonnummer:

<https://www.kela.fi/web/sv/ring-fpa>

FPA:s telefonnummer och postadress finns även under Viktiga telefonnummer i slutet av guiden.

Gällande avdrag för sjukdomskostnader i kommunalbeskattningen se under rubrik Beskattning.

7. Resekostnader

Du kan få reseersättning av FPA om du reser till en offentlig eller privat hälso- och sjukvårdsenhet och orsaken till resan är

- sjukdom
- graviditet
- förlossning
- rehabilitering och du har ett rehabiliteringsbeslut från FPA eller den offentliga hälso- och sjukvården

Rätten till ersättning gäller i regel resor till närmaste läkare eller undersöknings- eller vårdinrättning samt till det vårdställe där offentliga vården (ÅHS) har köpt tjänsten, även till Sverige. FPA ersätter den del av resekostnaderna som övergår en viss självrisk (en summa per enkelresa som patienten själv betalar).

6.1 På Åland

De flesta taxiföretagare på Åland har fullmaktsavtal med FPA och du kan ge fullmakt till serviceproducenten att söka ersättning från FPA för din resa.

De regionala beställningsnumren har ändrat och finns här (två per område).

Så här beställer du taxi

Om du har [rätt till taxiresor som ersätts av FPA](#), beställ då taxin via det [regionala beställningsnumret](#). Du får reseersättning redan i taxin och betalar endast en självriskandel på 25 euro för resan. Om du beställer taxin på annat sätt ersätter FPA inte din resa. På Åland ska taxi undantagsvis beställas direkt hos taxiföretagaren.

1. Beställ resan senast före kl. 14.00 dagen innan du har mottagningstid. Beställ resan på det regionala numret också om du behöver taxi akut eller om du har glömt att beställa taxi dagen innan. Du kan på samma gång beställa alla de resor som du vet om för 14 dygn framåt.
2. Vid samtalet får du veta när bilen kommer för att avhämta dig. Det kan också finnas andra passagerare i bilen, vilket kan påverka restiderna. [Läs mer om samordning av resor](#).
3. Om den taxi du beställt inte kommer vid den avtalade tidpunkten ska du ringa det regionala beställningsnumret på nytt.
4. Om det blir ändringar i resan som du har beställt eller om du inte längre behöver skjuts, ska du utan dröjsmål ringa det regionala beställningsnumret och meddela detta.
5. Kom ihåg att visa ditt FPA-kort eller identitetsbevis för chauffören före resan.

6.2 På fastlandet

FPA ersätter endast taxiresor på fastlandet som beställs från beställningscentralerna enligt sjukvårdsdistrikten.

Regionala beställningsnummer finns här (två per område):

[Så här beställer du FPA-ersatt taxi - kela.fi](#)

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

6.3 Ersättning för övernattnig

Du kan ansöka från FPA om så kallad övernattningspenning när du exempelvis har varit tvungen att övernatta för att hinna i tid till behandling eller rehabilitering eller för att undvika upprepade dagliga resor.

6.4 Reseersättning för följeslagares resekostnader

Om patienten behöver en följeslagare under resan är det möjligt att få reseersättning också för följeslagarens resekostnader. Följeslagarens resekostnader ersätts när vårdpersonalen har konstaterat att en följeslagare är nödvändig på grund av patientens sjukdom eller till exempel att det är nödvändigt att en familjemedlem är närvarande under behandlingen. Patientens och följeslagarens resor ersätts i allmänhet enligt vad resan skulle ha kostat med det billigaste transportmedlet (vanligen tåg, båt eller buss).

6.5 Följeslagare

Om det inte finns anhöriga/närstående som har möjlighet att följa med som ledsagare kan man kontakta Röda Korsets patientvänner.

Röda Korset, Ålands distrikt

Torggatan 26 A, AX-22100 Mariehamn

Tel. 040-516 35 37, aland@redcross.fi

<https://piirit.punainenristi.fi/sv/roda-korset-aland-distrikt/>

6.6 Sjukresor med flyg till Åbo

- Om du har blivit remitterad av läkare vid ÅHS till vård i Åbo kan ÅHS transportkoordinator hjälpa dig med bokning av flygresor.
- Om ÅHS bokar din flygresor behöver du endast betala självriskan. Detta förutsätter dock att resan verkligen genomförs och att nödvändiga handlingar lämnas in till ÅHS.
- Det är mycket viktigt att du som patient avbokar en flygresor som inte ska användas. Det är du som patient som ansvarar för hela kostnaden för flygresan om resan inte avbeställs i tid.
- Avbokning av patientresa sker genom att kontakta transportkoordinatören så fort som möjligt, men senast 1 timme före avgång.
- Senast fyra dagar efter resan ska du lämna in följande handlingar till transport-koordinatören;
  1. Sjukreseintyg eller kopia om du fått det från vårdgivaren i Åbo. Om du inte fått reseintyg kan ÅHS transportkoordinator skriva ut intyget på begäran
  2. Fullmakt som berättigar resekoordinatören att för din räkning ansöka om ersättning för flygresan från FPA. ÅHS har en blankett du kan fylla i.
  3. Inlämning och hämtning av resehandlingar sker i huvudsak via information/växeln vid ÅHS huvudingång.
- Du som patient kan boka din flygresor själv, men betalar då normalpris. Ersättning för resan kan ansökas hos FPA.

6.7 Boende i Åbo för cancerpatienter

Åtanken och Lilla å, är namn på lägenheterna i Åbo för åländska cancerpatienter och deras anhöriga/närstående. Bokning av rum görs via transportkoordinatören vid ÅHS i samband med bokning av resan till och från Åbo. Övernattning kostar 20 euro/person och natt och som patient får du motsvarande ersättning från FPA mot uppvisande av kvitto.

Nyckel och mer information fås från transportkoordination, ÅHS.

6.8 Boende i Helsingfors eller Uppsala

Kontakta transportkoordinatören.

Transportkoordinator, ÅHS

Telefon 535 420, måndag - fredag 8.30-15.30

patientresa@ahs.ax

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

7. När ett barn blir sjukt eller behöver hjälp

7.1 Barn och ungdomsmottagningen

Till Ålands hälso- och sjukvårds barn – och ungdomsmottagning, som är en öppenvårdsmottagning, kommer barn och unga upp till 18 års ålder för att få specialiserad sjukvård. Det handlar till exempel om utredningar och behandlingar. Remiss behövs.

Barn- och ungdomsmottagningen

Besöksadress: Doktorsvägen 1 A, Mariehamn

Postadress: PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Tel. 018-5355 (växel)

7.2 Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen (BUP)

Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen vid ÅHS är en öppenvårdsmottagning för barn och unga upp till 18 år och deras familjer. BUP:s uppgift är att bedöma och behandla barn och unga som behöver psykiatriskt stöd eller vård. Remiss behövs.

Barn- och ungdomspsykiatriska ärenden vid ÅHS

Besöksadress: Doktorsvägen 1 B, Mariehamn

Postadress: PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Tel. 018-5355, Jourtelefon 535 100 direkt alla dagar eller vid akuta psykiska ärenden, samma nummer även kvällar och helger för hänvisning till vidare hjälp.

7.3 Möjligheter till frånvaro från arbete för föräldern

Den tillfälliga vårdledigheten, partiell vårdledighet och frånvaro av tvingande familjeskäl, beror på arbetsavtalet som man har, till exempel om det följer ett kollektivavtal eller enbart arbetsavtalslagen.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

8. Rehabilitering

Rehabilitering är olika former av stöd till en person som har en funktionsnedsättning som har uppkommit genom till exempel en olycka eller sjukdom i vuxen ålder. För rehabilitering ansvarar bland annat FPA, AMS, ÅHS och försäkringsbolag.

Behovet av medicinsk rehabilitering samt rehabiliteringens mål och innehåll ska fastställas i en individuell, skriftlig rehabiliteringsplan. Den medicinska rehabiliteringen kan utföras i ÅHS egen regi eller som köptjänst av utomstående serviceproducenter. Tala med din läkare när du behöver rehabilitering. Om läkaren anser att du behöver rehabilitering får du ett utlåtande om ditt rehabiliteringsbehov.

Yrkesinriktad rehabilitering för personer med nedsatt funktionsförmåga, krävande medicinsk rehabilitering för under 65-åringar och psykoterapi för vuxna hör till FPA:s lagstadgade uppgifter. Om du har varit sjuk och fått sjukdagpenning 60 vardagar eller ansöker om sjukpension reder FPA ut om du behöver rehabilitering. FPA kan också enligt prövning bevilja olika former av rehabilitering.

Rehabilitering för unga med funktionsnedsättning

Om du är 16–19 år och riskerar bli arbetsförmögen utreder FPA om du kan ha hjälp av rehabilitering innan du kan få ett pensionsbeslut. Du hänvisas då i första hand till yrkesinriktad rehabilitering eller utbildning. Du kan samtidigt få handikappbidrag.

8.1 Rehabilitering för vuxna

FPA ordnar yrkesinriktad rehabilitering för personer i arbetslivet, som på grund av sjukdom eller skada med hänsyn till helhetssituationen har märkbart försämrade studie- och arbetsmöjligheter.

Den behovsprövade rehabiliteringen kompletterar FPA:s krävande medicinska rehabilitering. Den viktigaste målsättningen för den behovsprövade rehabiliteringen är att stöda arbets-, studie- och funktionsförmågan. Sjukdomsinriktade rehabiliterings- och anpassningskurser ordnas både som krävande medicinsk rehabilitering och behovsprövad rehabilitering för olika sjukdomsgrupper. Rehabiliterande psykoterapi kan stöda klientens studie- eller arbetsförmåga, då rehabiliteringsbehovet orsakas av psykisk sjukdom.

8.2 Habilitering

Habilitering är olika former av stöd till en person som har en medfödd funktionsnedsättning eller som tidigt i livet har fått en funktionsnedsättning.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

8.3 Medicinsk rehabilitering, hälsovården

Under förutsättning att patienten uppfyller kraven för medicinsk rehabilitering kan läkaren utfärda en betalningsförbindelse för rehabiliteringen. För närmare diskussion kan du kontakta din behandlande läkare. Som medicinsk rehabilitering kan beviljas rehabilitering på anstalt, fysioterapi, ergoterapi, talterapi, neuropsykologisk rehabilitering, psykoterapi, hjälpmedel samt anpassningsträning.

8.4 Sjukdagpenning vid arbetsoförmåga

Om du är 16 – 67 år och oförmögen att arbeta på grund av sjukdom kan du få skattepliktig sjukdagpenning. Om du får lön för sjuktiden betalar FPA dagpenningen till din arbetsgivare.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

8.5 Rehabiliteringsstöd eller sjukpension

När en person har fått max antal sjukdagpenningss dagar och fortfarande inte kan arbeta kan man söka rehabiliteringsstöd eller sjukpension från FPA. Rehabiliteringsstöd fås för en viss tid. Det söks när arbetsoförmågan pågått under minst ett år och man har fått sjukdagpenning från FPA under omkring ett år.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

Pensionsskyddscentralen

Telefon 029 411 2110

www.etk.fi/sv/

I väntan på rehabiliteringsstöd eller sjukpension:

Man kan eventuellt ha rätt att lyfta arbetslöshetsersättning från AMS under tiden man väntar på beslut om rehabiliteringsstöd eller invalidpension. Det här gäller även för personer som har ett arbetsförhållande som är i kraft.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS

Tel. 25 501, info@ams.ax

www.ams.ax, www.ams.ax/blanketter

8.6 Krävande medicinsk rehabilitering från FPA

Den krävande medicinska rehabiliteringens syfte är att förbättra förutsättningarna för aktivitet och delaktighet i det dagliga livet. Rehabiliteringen baserar sig på en rehabiliteringsplan som gjorts upp inom den offentliga hälso- och sjukvården.

Det finns möjlighet att själv välja vilken serviceproducent som genomför rehabilitering, så länge serviceproducenten har avtal med FPA. Dessa rehabiliteringsformer finns:

- multidisciplinär individuell rehabilitering vid en rehabiliteringsinrättning
- olika terapier
- rehabiliterings- och anpassningskurser.

Läs mer här om vem som kan ha rätt till krävande medicinsk rehabilitering:

<https://www.kela.fi/kravande-medicinsk-rehabilitering>

8.7 Rehabiliterande psykoterapi från FPA

Målet med rehabiliterande psykoterapi är att främja din arbets- och studieförmåga, att stödja studieframgången och att hjälpa dig att stanna kvar eller komma ut i arbetslivet eller att återgå till arbetslivet. Läs mer här om vem som kan ha rätt att få rehabiliterande psykoterapi samt vad som kan erbjudas: <https://www.kela.fi/rehabiliterande-psykoterapi>

8.8 Medicinsk rehabilitering, försäkringsbolag

Arbetspensionskassorna har också skyldighet att rehabilitera personer med olika skador och sjukdomar som är kvar i arbetslivet. Detta sker i praktiken på så sätt att arbetsgivarens pensionsförsäkringsbolag bedömer och beslutar om rehabilitering beviljas. Därefter köps rehabiliteringstjänster från olika serviceproducenter.

8.9 AMS rehabiliteringsservice

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) kan ge råd och hjälp i frågor som rör byte av arbete eller yrke. AMS står i första hand till tjänst med åtgärder till arbetslösa personer, men också i vissa fall till personer som har rehabiliteringsstöd, för att hitta eller återgå till ett lämpligt arbete.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS

Tel. 25 501, info@ams.ax, www.ams.ax, www.ams.ax/blanketter

8.10 Rehabiliteringspenning, FPA

Du kan få rehabiliteringspenning om du är 16–67 år och deltar i heldagsrehabilitering för att kunna fortsätta i arbetslivet eller komma in i eller återvända till arbetslivet. Unga med funktionsnedsättning kan få rehabiliteringspenning också för läroavtalsutbildning.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

9. Hjälpmedel

Hjälpmedel som underlättar det dagliga livet kan vara rullstolar, rollatorer, bad- och wc-tillbehör, till exempel duschstolar samt olika köksredskap och hjälpmedel vid kommunikation.

Hjälpmedel kan fås från olika ställen till exempel ÅHS, FPA, skola eller KST, beroende på situation. Vissa hjälpmedel ersätts inom ramen för medicinsk rehabilitering och är i regel avgiftsfria för patienten. Sådana hjälpmedel är i allmänhet personligt anpassade eller ges för personligt bruk.

ÅHS hjälpmedelscentralen hyr ut hjälpmedel till de som bor hemma eller på effektiviserat serviceboende. Institutioner som till exempel Trobergshemmet, Oasen och Sunnanberg erbjuder hjälpmedel som de boende behöver.

När du hyr hjälpmedel betalar du en hyresavgift som inte ingår i högkostnadsskyddet.

Hjälpmedel för fritidssysselsättningar och sådant som inte är flyttbart utan monteras fast till exempel handtag eller ramper är hjälpmedel som i regel bekostas av KST.

Personal på de olika hjälpmedelsverksamheterna hjälper till med utprovning av specialhjälpmedel, då behövs remiss eller betalningsförbindelse.

www.ahs.ax/patienter/alla-mottagningar-och-avdelningar/hjalpmedelscentralen

Hjälpmedelscentralen, ÅHS

Doktorsvägen 1 C

PB 1055, AX-22111 Mariehamn

Tel. 538 466

Telefon- och besöksid: måndag 12-15.30, tisdag-fredag 8-12

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

9.1 Protoser, ortoser och ortopediska skor

Protoser, ortoser och ortopediska skor är personligt anpassade hjälpmedel inom medicinsk rehabilitering. Protoser ersätter förlorade kroppsdelar medan ortoser stöder upp fel fungerande kroppsdelar. Exempel på ortoser är knäbandage och formgjutna inlägg. Ortopediska skor används för den som inte kan använda vanliga konfektionsskor. Din läkare remitterar dig till ortopedingenjör och skriver ut en betalningsförbindelse som innebär att hälso- och sjukvården står för kostnaden.

Ortopedingenjör som anpassar hjälpmedel

David Jonsson, tel. 040 763 5155, hot@aland.net

9.2 Bröstprotoser

Ålands Cancerförening förmedlar samt provar ut bröstprotoser som är gratis för patienten genom att ansvarig läkare skriver en betalningsförbindelse. Utprovningen sker i cancerföreningens kansli.

9.3 Bh och baddräkter för bröstcanceropererade

Ålands Cancerförening säljer bh och baddräkter anpassade för bröstproteser. Cancerföreningen ger två stycken special-bh:n till kvinnor som ska genomgå en bröstrekonstruktionsoperation. Bh:n, som skall användas dygnet runt direkt efter operationen och ska provas ut i god tid före operationen. Detta är en medlemsförmån i cancerföreningen.

9.4 Peruker

Ålands Cancerförening förmedlar samt provar ut peruker som är gratis för patienten genom att ansvarig läkare skriver en betalningsförbindelse. Cancerföreningen provar ut och förmedlar peruker. (Peruker kan även anskaffas i samband med besök i Åbo, Helsingfors eller Sverige.)

Ålands Cancerförening r.f.

Skarpansvägen 30, AX-22100 Mariehamn
Tel. 22 419, måndag-torsdag 9–15
info@cancer.ax, www.cancer.ax

9.5 Sjukvårdsmaterial

En del sjukvårdstillbehör och -artiklar för långtidssjuka som bor hemma eller i serviceboende förmedlas av hemsjukvården inom Ålands hälso- och sjukvård. Det kan vara fråga om katetrar, diabetesmaterial, stomimaterial, inkontinenshjälpmedel, skyddsmaterial till sängen och så vidare.

Hemsjukvården/materialutdelning, ÅHS

Doktorsvägen 1 C, PB 1055, AX-22111 Mariehamn
Materialutdelning tel. 538 484
Hemsjukvården tel. 538 455
Akuta ärenden mobiltelefon 0457 313 5821 dygnet runt
hv.material@ahs.ax

10. Beskattning

10.1 Invalidadrag

För att man skall beviljas invalidavdrag i kommunalbeskattningen bör skattemyndigheterna få ett läkarutlåtande (B-intyg), där invaliditet, invaliditetsprocent (minst 30 - 50 %) och tidpunkt när invaliditetsgraden första gången konstaterades framgår. Efter det görs avdraget automatiskt årligen. Om invaliditetsprocenten förändras bör man meddela skattebyrån.

Ålands Skattebyrå

Statens Ämbetshus, Torggatan 16, AX-22101 Mariehamn
Telefon 029 512 001
<https://www.skatt.fi>

10.2 Avdrag för sjukdomskostnader

Den skattskyldige har rätt att vid kommunalbeskattningen att göra avdrag från nettoförvärvsinkomsten för egna och familjemedlemmars sjukdomskostnader. Även långvårdskostnader kan dras av till 25 %, läkarintyg som intygar att vården beror på sjukdom förutsätts. Avdragen för kostnaderna anges i skattedeclarationen till fullt belopp och i beskattningen beaktas sedan självrisk samt maxbelopp.

Ålands Skattebyrå

Statens Ämbetshus

PB 44, Torggatan 16, AX-22101 Mariehamn

Tel. 029 512 001

<https://www.skatt.fi>

-Se detaljerade skatteanvisningar, Anvisningar, Beskattningen på Åland

10.3 Bilskatteåterbäring på grund av kroppsskada

Bilskatt återbetalas från Skatteförvaltningen om full bilskatt har debiterats vid första registreringen av bilen och ansökan görs inom 6 månader. Om du kan lämna in en tillförlitlig redogörelse för att du behöver en automatväxlad bil höjs maxbeloppet av bilskatteåterbäringen. Bilskatteåterbäringens storlek varierar i olika situationer:

1. person med en bestående invaliditetsgrad som uppgår till minst 80 % och som orsakas av en rörelse- eller synskada. Bilen ska användas av personen själv. Med rörelseskada avses skada eller sjukdom i nedre extremiteter.
2. person med en bestående invaliditetsgrad som uppgår till minst 60 % och som orsakas av en kroppsskada eller sjukdom. Kravet är att personen behöver bilen för arbete eller studier.
3. person med en bestående invaliditetsgrad som uppgår till minst 40 % till följd av nedsatt rörelseförmåga. Kravet är att personen behöver bilen för arbete eller studier.

Du kan ansöka om bilskatteåterbäring på grund av kroppsskada genom att göra en ansökan på Skatteförvaltningens hemsida, Minskatt. Återbäring beviljas och betalas ut efter att bilen har registrerats. Redan före anskaffningen och registreringen av en bil kan du hos Skatteförvaltningen ansöka om ett beslut om huruvida du på grund av kroppsskada kan få bilskatteåterbäring.

Skatteförvaltningen

Bilbeskattning

Tel. 029 497 151

www.skatt.fi

10.4 Befrielse från fordonsskattens grundskatt på basis av funktionsnedsättning

- en person som äger eller innehar bilen och som beviljats parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning.

- en person som transporterar en person med funktionsnedsättning som beviljats parkeringstillstånd.
- en person som beviljats återbäring av bils katt på grund av egen eller en familjemedlems sjukdom, skada eller funktionsnedsättning.

Skattebefrielse på grund av en och samma persons funktionsnedsättning kan beviljas för endast ett fordon i taget. Om giltighetstid för parkeringstillståndet har gått ut bör tillståndet förnyas och ny ansökan om skattebefrielse inlämnas. Ny ansökan krävs om man byter bil. Om fordonet för vilket skattebefrielse beviljats säljs, svarar köparen för skatten från och med dagen efter den dag då bilen köptes.

Statens ämbetsverk på Åland

Torggatan 16 B, AX-Mariehamn

Tel. 635 270,

info@ambetsverket.fi

www.ambetsverket.ax/blanketter/fordonsskatt

11. Övrig stödservice

11.1 Hemservice/hemtjänst

Hemservice kan beställas via socialkansliet i din hemkommun om du är äldre än 65 år. För personer yngre än 65 år kontakta KST. Servicen är avgiftsbelagd och avgiften är beroende av dina bruttoinkomster. Som grund för regelbunden hemservice finns en vård- och serviceplan som klienten gör upp tillsammans med hemserviceledaren. Förutom hemservice har kommunerna andra stödtjänster som exempelvis måltidsservice, städservice, trygghetslarm, snöröjning, färdtjänst enligt socialvårdsförordningen.

Kontakta socialkansliet i din hemkommun/KST. Telefonnummer finns i slutet av guiden

11.2 Stöd för närståendevård

En person som vårdar en nära anhörig kan ansöka om stöd för närståendevård från hemkommunen om äldre än 65 år/KST om yngre än 65 år. Stöd för närståendevård innebär det vårdarvode och de stödtjänster som beviljas den person som vårdar en närstående. Förutsättningen är att personen som vårdas inte klarar sig ensam.

Mellan närståendevårdaren och kommunen görs ett avtal, där man kommer överens om vårdarvode, ledighet för närståendevårdaren samt övriga frågor som gäller vården. Tillsammans med socialarbetaren gör man upp en vård- och serviceplan där närståendevårdarens arbetsuppgifter, rätt till ledighet och även den övriga servicen som behövs för att trygga omsorgen preciseras.

11.4 Utkomststöd via KST

Rätt till utkomststöd har personer som inte genom arbete eller andra inkomster kan försörja sig. Utkomststödet är alltid en sista utväg när alla andra stödsystem är uttömda. Utkomststödet är

behovsprövat och beloppets storlek är beroende av inkomster och utgifter i varje enskilt fall. Utkomststödet bestäms enligt en norm fastställd i lag.

11.5 Specialomsorg

Om du på grund av medfödd eller i utvecklingsåldern erhållen sjukdom eller skada hämmats eller störts i din utveckling eller dina psykiska funktioner har du rätt till specialomsorg, om inte andra serviceformer kan ge dig den service du behöver.

Målet med specialomsorgen är att hjälpa dig att reda dig i det dagliga livet, självständigt förtjäna ditt uppehälle och självständigt delta i samhället. Inom specialomsorgen ska vi också tillgodose annan vård och omsorg du behöver. Inom KST erbjuder vi olika former av boendeservice och dagverksamheter.

Kontakta KST. Telefonnummer finns i slutet av guiden.

11.6 Parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning

Enligt vägtrafiklagen för Åland kan polisen bevilja parkeringstillstånd för gravt handikappade eller för transport av gravt handikappade. Ansökan om parkeringstillstånd riktas till Ålands polismyndighet. Kostnad 26 euro. Parkeringstillståndet beviljas mot uppvisande av läkarintyg ämnat för ändamålet. Medtag ID-handling.

Ålands polismyndighet

Strandgatan 27, AX-22101 Mariehamn

Tel. 52 7105, registratur.aland@polisen.ax

www.polisen.ax

11.7 Garantipension

FPA beviljar i vissa fall en så kallad garantipension vilken höjer grundpensionen.

<https://www.kela.fi/web/sv/garantipension/>

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

11.8 Handikapp- och vårdbidrag

- Handikappbidraget för personer under 16 år ska stöda hemvården av ett barn, som på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning i minst 6 månader behöver omvårdnad och rehabilitering som belastar familjen mer än ett friskt barn i samma ålder.
- Handikappbidraget för personer över 16 år är avsett för personer vars funktionsförmåga är nedsatt i minst ett år p.g.a. sjukdom eller funktionsnedsättning, men som inte får sjukpension eller ålderspension.
- Vårdbidraget för pensionstagare är avsett för personer som på grund av sjukdom eller skada har nedsatt funktionsförmåga i minst 1 års tid. Du kan få vårdbidrag om du har ålderspension, garantipension eller sjukpension eller annan ersättning på grund av arbetsförmåga.

- Krigsveteraner som har låga inkomster kan i vissa fall få veterantillägg.
- Handikappbidraget och vårdbidraget är skattefritt.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

11.9 Specialvårdspenning

Specialvårdspenningen är en ersättning för inkomstbortfall. Den betalas i en situation där en förälder eller vårdnadshavare inte kan arbeta, eftersom han eller hon måste delta i vården eller rehabiliteringen av ett barn under 16 år som har en sjukdom eller funktionsnedsättning. Ersättningen kan sökas då ett minderårigt barn har en svår sjukdom.

Läs mer här om vem som kan söka specialvårdspenning:

<https://www.kela.fi/om-ditt-barn-insjuknar-specialvardspenning>

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

11.10 Bostadsbidrag

Om du har låga inkomster kan du ha rätt till allmänt bostadsbidrag eller bostadsbidrag för pensionstagare. Det allmänna bostadsbidraget är avsett för hushåll med låga inkomster. Du kan göra en uppskattning av ditt bostadsbidrag med räknaren på www.fpa.fi/berakningar. Bostadsbidrag för pensionstagare är avsett för personer med liten pension. Bostadsbidraget kan betalas direkt till hyresvärderna.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id

Boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland: www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

11.11 Postutdelning till bostaden

Personer med funktionsnedsättning kan få posten levererad till dörren avgiftsfritt när det finns ett läkarutlåtande som förordar hembärning.

Posten Åland

Telefonväxeln 6360

12. Dödsfall/efterlevande

12.1. Efterlevandepension

FPA kan bevilja familjepension till makar och barn som förlorat en nära anhörig.

I Finland finns två olika lagstadgade familjepensionssystem som kompletterar varandra, familjepension från FPA och familjepension från arbetspensioneringen. Du kan samtidigt få familjepension från både FPA och arbetspensionsbolaget och ansöka om båda via FPA. Du får närmare information om arbetspensionssystemets familjepensioner antingen från den avlidnes arbetspensionsbolag eller från Pensionsskyddscentralen.

Efterlevande makar och barn kan också få familje- eller försörjningspension enligt lagarna om olycksfallsförsäkring, trafikförsäkring och olycksfall i militärtjänst. Försäkringsbolagen ger mer information om dessa pensioner.

Om en förmånslåtare har arbetat i ett annat land som Finland har ingått socialförsäkringsavtal med, kan efterlevande ha rätt till familjepension från det land där den avlidne arbetade.

Folkpensionsanstalten, FPA

Tjänster i nätet: Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id boka tid på nätet för telefonservice eller till FPA:s servicepunkt på Åland www.fpa.fi/etjanst

FPA ansökan, blanketter: www.kela.fi/web/sv/blanketter

Kontaktuppgifter till FPA Åland: se under rubrik 14: Viktiga länkar, adresser och telefonnummer

12.2 Sjuk- eller livförsäkring

Det finns olika slag av sjukförsäkring/livförsäkring där det oftast är avtalat om ersättning i händelse av dödsfall. Beloppets storlek är beroende av avtal i varje enskilt fall. Kontakta det försäkringsbolag där den avlidne eventuellt har tecknat försäkring.

Nästan alla anställda arbetstagare är försäkrade med en grupplivförsäkring som betalas av arbetsgivaren. Närmare information om försäkringarna ges från den avlidnes arbetsplats. Lantbrukare har ett motsvarande obligatoriskt skydd som ingår i LFöPL-försäkringen. Mera information om detta ges på Lantbruksföretagarnas Pensionsanstalt, www.mela.fi/sv/

Var den avlidne själv sysselsatt, aktieägare eller bolagsman finns ett motsvarande obligatoriskt skydd som ingår i FöPL-försäkringen. Mera information om detta ges på försäkringsbolaget där den avlidne hade tecknat FöPL-försäkringen.

13. Om du har lidit skada eller är missnöjd

13.1 Patientförsäkring

Patientförsäkringscentralen handhar, i enlighet med patientskadelagen, ersättningar för personskador som orsakats i samband med hälso- och sjukvård, både offentligt och privat.

Patientförsäkringscentralen

Post: PB 1, 00084 FÖRSÄKRINGSCENTRALEN

Reception: Östersjögatan 11–13, 00180 Helsingfors

Tel: kundtjänst 040 450 4590 vardagar 12 – 15

<https://www.pvk.fi/sv/>

13.2 Läkemedelsskadeförsäkring

Läkemedelsskadeförsäkringen ersätter skador som användare lider genom biverkningar av läkemedel som har överlåtits för konsumtion eller använts vid läkemedelsprovning i Finland.

Finska Ömsesidiga Läkemedelsskadeförsäkringsbolaget

PB 115, 00181 Helsingfors

Tel. 010 219 5712 vardagar 10 - 13

www.laakevahinko.fi/pa-svenska

13.3 Patientens ställning och rättigheter

En patient som är missnöjd med den vård eller det bemötande hen har fått kan göra en anmärkning. Det finns också möjlighet att göra en klagan hos de myndigheter som övervakar hälso- och sjukvården.

Patientombudsmannen hjälper dig om du är missnöjd med den vård du har fått och tar även emot kritik och synpunkter. Du kan också få hjälp med att skriva en patientskadeanmälan.

13.4 Klientens ställning och rättigheter

När socialvård planeras och ordnas ska alltid klientens önskemål och åsikt beaktas. Det betyder inte att tjänster och stödåtgärder alltid kan ordnas på det sätt klienten vill eller yrkar på. En klient som är missnöjd med den socialvård eller med det bemötande hen har fått har rätt att framföra en anmärkning till en ansvarig person eller en ledande tjänsteinnehavare inom socialvården.

Klientombudsmannen hjälper dig om du är missnöjd med den socialvård du fått och tar även emot kritik och synpunkter.

Klient- och patientombudsmannen

Ålands ombudsmannamyndighet,

Elverksgatan 10, kvarteret iTiden, AX-22100 Mariehamn

Tel. 25 267, info@ombudsman.ax

www.ombudsman.ax

14. Rättshjälp samt intressebevakning

14.1 Rättshjälp

Rättshjälp kan sökas av privatpersoner genom tidsbokning hos en rättshjälpsbyrå. Rättshjälp ges i alla rättsliga ärenden som berör privatpersoner.

Åland rättshjälps- och intressebevakningsbyrå

Torggatan 16 A, AX-22100 Mariehamn

Telefon 02956 61 800, aland.rh@om.fi

www.oikeus.fi/sv,

<https://oikeus.fi/talousjavelkaneuvonta/alandrattshjalpsbyra-ahvenanmaanoikeusaputoimisto/sv/index.html>

14.2 Intressebevakning

En intressebevakare kan utses för personer som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller av någon annan motsvarande orsak inte själva klarar av att bevaka sina egna intressen eller sköta sin ekonomi. För att konstatera ett behov av en intressebevakare skall ett läkarutlåtande alltid inlämnas. Till intressebevakare kan utses någon anhörig eller närstående person eller en så kallad allmän intressebevakare.

Ansökan om förordnande av intressebevakare kan göras av förmyndarmyndigheten eller av föräldern, maken, makan, barnet eller någon annan närstående till den person som ska förordnas intressebevakare. Blanketter och anvisningar finns här. <https://dvv.fi/sv/formyndarskap>

Åland rättshjälps- och intressebevakningsbyrå

Adress: Torggatan 16 A, AX-22100 Mariehamn

Tel: 02956, 61800,

E-post: aland.rh@om.fi

www.oikeus.fi/sv,

<https://oikeus.fi/talousjavelkaneuvonta/alandrattshjalpsbyra-ahvenanmaanoikeusaputoimisto/sv/index.html>

Intressebevakningsfullmakt på Åland

Adress: Magistraterna, Torggatan 16 B, PL 58, AX-22101 Mariehamn

Tel: 635 270,

E-post: info@ambetsverket.fi

www.maistraatti.fi/sv

www.ambetsverket.ax

15. Ekonomirådgivning

15.1 Folkhälsans ekonomirådgivning

Du kan vända dig till Folkhälsans ekonomi- och skuldrådgivning på Styrmansgatan 10 i Mariehamn.

De kan hjälpa dig om du behöver hjälp med dina ekonomiska problem, eller vill ha bättre kontroll över din ekonomi. Rådgivningen är kostnadsfri och de har tystnadsplikt. Läs mera om ekonomirådgivning på Folkhälsans webbplats:

<https://www.folkhalsan.fi/vardochservice/stod-och-radgivning/ekonomiradgivning/ekonomiradgivning-pa-aland/>

15.2 Ekonomi och skuldrådgivning vid rättshjälpsbyrå

Ålands rättshjälpsbyrå ger kostnadsfri rådgivning. Sakkunniga i ekonomi- och skuldrådgivning kan till exempel hjälpa dig kartlägga din ekonomiska situation och planera din ekonomi.

Du får hjälp med att ansöka om skuldsanering hos tingsrätten och med att fastställa ett betalningsprogram och upprätta andra nödvändiga utredningar och handlingar.

Läs mer om på Ålands rättshjälpsbyrås webbplats:

<https://oikeus.fi/talousjavelkaneuvonta/alandrattshjalpsbyra-ahvenanmaanoikeusaputoimisto/sv/index.html>

16. Viktiga adresser och telefonnummer

Lagstiftningsdatabaserna Ålex och Finlex

Ålex är en tjänst med uppdaterad landskapslagstiftning som finns på Ålands landskapsregeringens hemsida: www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/alex

Efter lagtexten finns referenser till lagens förarbeten, det vill säga landskapsregeringens lagförslag och lagtingshandlingarna. Förarbetena finns på lagtingets hemsida: www.lagtinget.ax/arenden

Finlex är en internetjänst med rättsligt material från Finlands justitieministerium, med rikslagstiftning och rättspraxis: www.finlex.fi/sv/laki/

Länken går till ingångssidan för "Lagstiftning" som är indelad i "Uppdaterad lagstiftning" och "Ursprungliga författningar". För att få fram gällande lagstiftning kan man behöva söka i båda. Det eftersom lagar som inte ändrats och gäller i sin ursprungliga lydelse endast finns under "Ursprungliga författningar".

Inom de rättsområden som ingår i rikets lagstiftningsbehörighet gäller rikslagarna även på Åland, men inom landskapets behörighet krävs det att lagtinget gör lagen tillämplig på Åland genom blankettlagstiftning (dessa heter ofta "landskapslag om tillämpning på Åland av X-lag") för att rikslagen ska bli tillämplig. Landskapsregeringen kan på motsvarande sätt utfärda blankettförfordningar. I dessa fall behöver man konsultera både Ålex, för att få fram landskapslagen, och Finlex, för att få fram rikslagen som gjorts tillämplig genom landskapslagen.

Centret för tolkningsservice för personer med funktionsnedsättning, FPA

FPA, PB 10, 00056 FPA

Öppettider: måndag – fredag 7.30-20, lördag 8-15

Telefon och sms: 020 634 4811

I nödsituationer kan du kontakt en serviceproducent eller tolk direkt.

Du kan även göra ett nödanrop via textmeddelande. **Läs mera:** <https://112.fi/sv/framsida>, vatu.vastra@fpa.fi, www.fpa.fi

Folkpensionsanstalten FPA Åland, Mariehamn

FPA Åland, Nygatan 7, AX-22100 Mariehamn

Tisdag 10-12 och 13-15. Övriga tider enbart på tidsbokning.

Du kan boka tid till telefontjänsten via våra servicenummer eller på www.fpa.fi/boka-tid

För tjänsten behöver du ett telefonnummer och en finsk personbeteckning. Om du sköter en annan persons ärenden ska du boka tid med hans eller hennes personuppgifter. Kom ihåg att fullmakt behövs när du sköter en annan persons ärenden.

Logga in på webben med nätbankskoder eller mobil-id www.fpa.fi/etjanst. På webben kan du ansöka om stöd, skicka bilagor samt se dina egna stödbelopp och utbetalningsdagar.

Här finns en lättlästversion med allmän information på FPA:s hemsida:

<https://www.kela.fi/web/lattlast/lattlast>

FPA:s servicenummer måndag-fredag 9-16

- **Boende**, tel. 020 692 230
- **Föräldraskap**, tel. 020 692 226
- **Indrivningscentret**, tel. 020 634 4940

- **Internationella situationer**, tel. 020 634 0300, vardagar 10–15
- **Kunder med sekretessmarkering**, tel. 020 635 3500
- **Pensioner**, tel. 020 692 222
- **Rehabilitering och handikappbidrag**, tel. 020 692 225
- **Sjukdom och kort**, tel. 020 692 224

Folkhälsan på Åland

Skeppargatan 11, AX-22100 Mariehamn
Allaktivitetshuset Mariehamn:
-receptionen tel. 527 050 måndag - fredag 9-15
-receptionen öppen måndag - fredag 10-14
www.folkhalsan.fi/aland

Folkhälsan på Åland, familjerådgivningen

Styrmansgatan 10, AX-22100 Mariehamn
Tel. 527 048, 527 050, aland.famrad@folkhalsan.ax

Finska Ömsesidiga Läkemedelsskadeförsäkringsbolaget

PB 115, FI-00181 Helsingfors
Tel. 010 219 5712 vardagar 10–13
www.laakevahinko.fi/sv

Fixtjänst

Fabriksgatan 10, AX-22100 Mariehamn
Tel. 22 735, info@fixtjanst.ax

Funktionsrätt Åland r.f.

Skarpansvägen 30, AX-22100 Mariehamn
Telefon 018-22 360, info@handicampen.ax
Måndag – torsdag 9–15, fredag 9–13
www.handicampen.ax
Se kontaktuppgifter till medlemsföreningarna under avsnitt 1.

Hemsjukvården/materialutdelning, ÅHS

Doktorsvägen 1 C, PB 1055, AX-22111 Mariehamn
Tel. Materialutdelning 538 484,
Tel. Hemsjukvården 538 455
Akuta ärenden tel. 0457 313 5821 dygnet runt
hv.material@ahs.ax, www.ahs.ax

Institutet för hälsa- och välfärd (THL)

PB 30, FI-00271 Helsingfors
Tel. 029 524 6000, fornamn.efternam@thl.fi

Klubbhuset Pelaren

Strandgatan 7, AX-22100 Mariehamn
Tel. 22940, info@klubbhusetpelaren.com
www.klubbhusetpelaren.com

Kommunernas kanslier**Brändö kommun**

AX-22940 Åva, tel. 018 56 500, kansli@brando.ax, www.brando.ax

Eckerö kommun

Södra Överbyvägen 8, AX-22270 Eckerö, tel. 32930
info@eckero.ax, www.eckero.ax

Finströms kommun

Skolvägen 2, AX-22410 Godby, tel. 431 50,
kommungarden@finstrom.ax, www.finstrom.ax

Föglö kommun

Tingsvägen 3, 22710 Föglö
Tel. 50322, info@foglo.ax, www.foglo.ax

Geta kommun

Getavägen 2115, AX-22340 Geta, tel. 49300,
info@geta.ax, www.geta.ax

Hammarland kommun

Klockarvägen 3, AX-22240 Hammarland, tel. 36450,
info@hammarland.ax, www.hammarland.ax

Jomala kommun

PB 2, 22 151, Jomala, tel. 32910
info@jomala.ax, www.jomala.ax

Kumlinge kommun

Kumlingevägen 323B, AX-22820 Kumlinge, tel. 622 400
kansli@kumlinge.ax, www.kumlinge.ax

Kökars kommun

Karlby, 22730 Kökar, tel. 55829
info@kokar.ax, www.kokar.ax

Leblings kommun

Kommunrundan 7, AX-22610 Lemland, tel. 34940
info@lemland.ax, www.lemland.ax

Lumparlands kommun

Kyrkvägen 26, AX-22630 Lumparland, tel. 35900
info@lumparland.ax, www.lumparland.ax

Mariehamns stad

PB 5, 22101 Mariehamn, tel. 5310
info@mariehamn.ax, www.mariehamn.ax

Saltviks Kommun

Lillängs 14, Nääs, AX-22320 Ödkarby, tel. 48900

info@saltvik.ax, www.saltvik.ax

Sottunga kommun

AX-22720 Sottunga, tel. 55125

info@sottunga.ax, www.sottunga.ax

Sunds kommun

Norra Sundsvägen 361, Björby, AX-22520 Kastelholm, tel. 43270

info@sund.ax, www.sund.ax

Vårdö kommun

Vårdöbyväg 11, AX-22550 Vårdö, tel. 47900, info@vardo.ax, www.vardo.ax

Hälso- och sjukvårdsmottagning i kommunerna

- Brändö, tel jour 040 846 1313
- Eckerö, tel 0457 313 5822 mån-tors 8-16, fre 8-14
- Finström, Hälsocentralen i Godby, tel 535 819, mån-tors 8-16, fre 8-14
- Föglö, tel jour 0400 780 233
- Geta, Hälsocentralen i Godby, tel 535 819, mån-tors 8-16, fre 8-14
- Hammarland, tel 0457 526 7341, mån-tors 8-16, fre 8-14
- Jomala, tel 0457 526 7344, mån-tors 8-16, fre 8-14
- Kumlinge, tel jour 040 510 7298 kl. 16-24
- Kökar, tel jour 040 732 6985
- Lemland, tel 0457 526 7340 mån-tors 8-16, fre 8-14
- Lumparland, se Lemland
- Saltvik, Hälsocentralen i Godby, tel 535 819, mån-tors 8-16, fre 8-14
- Sund, Hälsocentralen i Godby, tel 535 819, mån-tors 8-16, fre 8-14
- Sottunga, tel 55182 eller 040 591 6426
- Vårdö, tel jour 0457 524 4107

Kommunernas socialtjänst, KST

Besöksadress: Skarpansvägen 30, Nyfahlers, AX-22100 Mariehamn

Tel. 532 800, kl 8- 16, telefontid socialarbetare/socialhandledare: kl 9-10

info@kst.ax, www.kst.ax

Se sidorna 38 - 40 för direkta telefonnummer till KST:s olika enheter!

Mariehamns församling

Ö. Esplanadgatan 6, 22100 Mariehamn

Telefon till kansliet 5360

Öppet: måndag, tisdag, torsdag 10-12, 13-15. Onsdag 13-15

mariehamns.forsamling@evl.fi, www.mariehamnsforsamling.fi

Rädda Barnen på Åland r.f.

Norragatan 13 B, AX-22100, Mariehamn

Tel. 14394, info@raddabarnen.ax

www.raddabarnen.ax

Röda korset, Ålands distrikt

Torggatan 26 A, 22100 Mariehamn
Tel. 040 516 3537, aland@redcross.fi
<https://piirit.punainenristi.fi/sv/roda-korset-aland-distrikt/>

Stiftelsen Ålands Cancerfond

C/O Ken Lindberg
Torggatan 9, AX-22100 Mariehamn
Tel. 22 366, ken@aland.net

Tecken-lottas Handverk

Tel. 0457 344 7333, tecken.lottas.handverk@gmail.com
Facebook: tecken-lottas handverk

Trafiksäkerhetsverket, Trafi

00059 TRAFICOM, tel. 029 534 5000
Registratorskontor registrator@traficom.fi
www.traficom.fi/sv

Tullen, Mariehamn

Hamnterminalen, AX-00220 Mariehamn
PB 40, AX-22101 Mariehamn
Tel. 295 5201 mån-fre 8-16.15 (allmän rådgivning på svenska)
Se fler kontaktuppgifter här: <https://tulli.fi/sv/om-tullen/kontaktuppgifter/radgivning-for-privatpersoner/tullradgivning-for-privatpersoner-aland>

Uppsala Akademiska sjukhus

Sjukhusvägen 85, SE- 751 85 Uppsala
Tel. + 46 18 611 00 00
Patientkontakt, telefon + 46 18 611 30 33
patientkontakt@akademiska.se

Åbo Universitets Centralsjukhus, ÅUCS

Kinakvarngatan 4–8, FI-20521 Åbo (A-sjukhuset och U-sjukhuset)
Tavastlandsvägen 11, FI-20521 Åbo (T-sjukhuset)
Telefon 02 313 0000, jourtelefon 02 313 88 00
Svenskspråkig Socialarbetare vid ÅUCS, Tel. 02 313 16 99
www.vsshp.fi/sv/Sidor/default.aspx

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, AMS

Nygatan 5, AX-22100 Mariehamn
Tel. 25501, info@ams.ax
www.ams.ax

Ålands hälso- och sjukvård, ÅHS

PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Tel. 5355, www.ahs.ax

Barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen, ÅHS

Doktorsvägen 1 B, PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Tel. växel 5355 alla dagar. Om ditt problem är akut kan du ringa till psykiatrins jourtelefon, telefonnummer 535 030.

Mental hälsa för vuxna vid Hälsocentralen, ÅHS

Doktorsvägen 1 A, PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Tel. 538 300 (telefonsvarartjänst)

Webbokning <https://labtid.ahs.ax/>

Näringsterapin (dietist), ÅHS

Doktorsvägen 1 A PB 1055, AX-22 111 Mariehamn

Tel. växel 5355

Hemsjukvården/materialutdelning, ÅHS

Doktorsvägen 1 C, PB 1055, AX-22111 Mariehamn

Telefon materialutdelning 538 484, hemsjukvården 538 455

Akuta ärenden mobiltelefonen 0457 313 5821 dygnet runt

hv.material@ahs.ax

Hjälpmiddelscentralen, ÅHS

Doktorsvägen 1 C, PB 1055, AX-22111 Mariehamn

Tel. 538 466

Utprovning av specialhjälpmedel

Tel. 538 667

Psykiatriska avdelningen, ÅHS

Doktorsvägen 1, PB 1092, AX-22100 Mariehamn

Tel. 535 030

Sjukhusprästen, ÅHS

Katarina Gäddnäs

Tel. växel 5355, 0457 529 3003, katarina.gaddnas@ahs.ax

Socialkuratorerna inom ÅHS

Doktorsvägen 1 C, PB 1055, AX-22111 Mariehamn

Tel. växel 5355

Transportkoordinator, ÅHS

Doktorsvägen 1 C

Tel. 535 420, patientresa@ahs.ax

Länk till information om tillgänglighetsstöd som kan sökas från Ålands landskapsregering;
<https://www.regeringen.ax/infrastruktur-kommunikationer/bygga-bo/bidrag-stod-byggande>

Ålands Ombudsmannamyndighet

Diskriminerings- och barnombudsmannen, klient- och patientombudsmannen samt konsumentombudsmannen.

Adress: Elverksgatan 10, kvarteret iTiden, AX-22100 Mariehamn

Boka tid för besök: Tel. växel 25 000, telefontid måndag-fredag kl. 9-11.00 info@ombudsman.ax,
www.ombudsman.ax

Ålands polismyndighet

Strandgatan 27, PB 73, AX-22101 Mariehamn

Tel. 52 7100, registratur.aland@polis.fi, www.polisen.ax

Om du behöver brådskande hjälp av polisen, ring nödnumret 112

Ålands Skattebyrå

Statens Ämbetshus

PB 44, Torggatan 16, AX-22101 Mariehamn

Tel. 029 512 001, www.skatt.fi

Kommunernas
socialtjänst k.f.

Kommunernas socialtjänst k.f.

Receptionen öppen vardagar 9 – 11.30, 12.30 – 15

Växeln tel. 018-532 800 är öppen vardagar 8 – 16

Vid akuta ärenden efter kontorstid tas kontakt till socialjouren, tel 018-12 200.

Socialarbetarna och -handledarna,

telefontid vardagar kl. 9 -10, ring växeln tel. 018-532 800

Adress: Skarpansvägen 30, Mariehamn.

Webbplats: www.kst.ax

E-post: fornamn.efternamn@kst.ax

Kontaktuppgifter till personal samt enheter vid KST finns här:

<https://www.kst.ax/kontakta-oss>

Barnskyddet

Journummer barnskyddet vardagar kl. 8 – 16: tel. 018-532 870

Ledande socialarbetare barnskydd: tel. 018-532 835

Områdeschef barnskydd: 018-532 834

Beroendemottagningen

Styrmansgatan 2A, vån. 2

Telefontid kl. 8 - 9, 13 – 14, tel. 018-532 851

Funktionservice och sysselsättning

Journummer funktionservice och sysselsättning vardagar kl. 8 – 16: tel. 018-532 890

Områdeschef funktionservice: tel. 018-532 856

Servicechef boende och sysselsättning: 018-532 942

Boendestöd i hemmet

boendestod@kst.ax, tel. 018 532 939

Boendeenheter:

Blåbärsstigens boende:

-Ljusa villan: tel. 018-532 905

-Rosa villan: tel. 018-532 903

Havsgatans boende: tel. 018-532 908

Köpmansgatans boende: tel. 018-532 911

Lotsgatans boende: tel. 018-532 916

Svedgränds boende: tel. 018-532 923

Södragatans boende:

-vån 1: tel. 018-532 926

-vån 2: tel. 018-532 928

Maskrosens boende:

-Sida 1: tel. 018-532 920

-Sida 2: tel. 018-532 921

Mariegatans boende: tel. 018-532 975

Solkulla korttidsboende:

tel. 018-532 938

Tistelgränds boende: tel. 018-532 966

Åkersvängens boende:

- Lilla sidan: tel. 018-532 937

-Stora sidan: 018-532 936

Enheter för daglig verksamhet/sysselsättningsenheter

Jomala gårds dagverksamhet: tel. 018-532 954

Navigationsskolegränds dagverksamhet: tel. 018-532 952

Servicegatans dagverksamhet: tel. 018-532 955, 018 532 956

Strandgatan Nedre A: tel. 018-532 978

Strandgatan Nedre B: tel. 018-532 878

Åkersvängens dagverksamhet: tel. 018-532 935

Fixtjänst

Tel. 018-532 980

Fältarna

faltarna@kst.ax

Tel. 018 532 815

Mobil: 040 0780 237

Arbetskonsulent

Tel. 018-532 953

Förbundsdirektör

Tel. 018-532 802

Ekonomichef

Tel. 018-532 804

Organisationsstöd

Tel. 018-532 803

Personalchef

Tel. 018- 532 809

Tallbacken

Tel. 018-532 842

Tidigt stöd för barn och familj

Ring växel n vardagar k.l 8 – 16 tel. 018-532 800

Områdeschef: tel. 018-532 818

Barnatillsyningsman: tel. 018-532 825

Vuxensocialarbete

Ring växel n vardagar kl. 8 – 16 tel. 018-532 800

Ledande socialarbetare vuxensocialarbete tel. 18 532 844

Områdeschef vuxensocialarbete tel. 018-532 869